

Opfattelse, Tanken om den repræsentative Forsamling, Overtaget i Forsamlingen, men det varede ikke ret længe. Det lykkedes endogsaa denne Side af Forsamlingen at faa indsat i Grundlovsudvalgets Betænkning en Bestemmelse, der gik ud paa, at Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov, efter at Betænkning er indhentet fra et af Kongen anordnet Kirkemøde. Der skulde altsaa kræves en Betænkning fra et Kirkemøde, forinden der skulde lovgives paa Kirkens Omraade. Om denne Bestemmelse blev der ført mange og lange Forhandlinger, som jeg ikke skal dybere komme ind paa, det tillader hverken min Helbredstilstand eller Tingets Tid. Jeg skal blot sige, at der blev stillet et Ændringsforslag til § 75 om, at denne Bestemmelse skulde udgaa, og mange udtalte sig for Forslaget, men ogsaa mange imod. Blandt dem, som udtalte sig mod Kirkemødet, mod, at der absolut skulde tilvejebringes en Betænkning fra et Kirkemøde, var hele den Side af Forsamlingen, som man kan sammenligne med Nutidens Venstre, men ogsaa mange andre, og blandt disse vil jeg særlig nævne en Mand, som er kendt af ældre Medlemmer i dette Ting, nemlig Andræ. Naar jeg nævner hans Navn, vil enhver, som har kendt ham, vide, at man ikke kunde beskyldte ham for at være Venstremand, det var han tilvisse ikke, men hans Optræden i denne Sag er et Vidnesbyrd om, at han, som ogsaa andre, kunde se paa den Sag uden at bestemmes af særlige politiske Grunde. Han sagde mod Slutningen af Forhandlingen blandt andet følgende: det kan være rigtigt, at man i forskellige Tilfælde afæsker de sagkyndige Erklæring, forinden man lovgiver. Det kan f. Eks. være meget rigtigt, at man hører de sagkyndiges Mening om en militær Ordning, forinden vi bestemme os til at vedtage den. Men lige saa rigtigt, som det vilde være, lige saa urigtigt vilde det være, om vi satte en Bestemmelse her ind i Grundloven om, at en saadan Betænkning skal indhentes, og lige saa urigtigt som det altsaa vilde være paa Militærvæsenets Omraade, lige saa urigtigt vilde det ogsaa være paa Kirkevæsenets Omraade. I det hele vilde det overfor en hvilken som helst Samfundsinstitution være urigtigt at etablere en særegen Form for Lovgivningsvirksomhed. Han udtalte sig altsaa meget bestemt mod dette Forsøg paa en særegen Form for Lovgivning paa Kirkens Omraade og holdt sig til, at Grundloven kender kun een Regel for Lovgivningsvirksomhed, nemlig Grundlovens § 2. Efter at Andræ havde sagt disse Ord, udtalte Professor Hammerich — og det var

for Resten de sidste Ord, der lød i Forsamlingen om den Ting —: Ja, der hersker megen Uklarhed om den Sag her i Forsamlingen, og denne Uklarhed „har sin naturlige Grund i den højst uheldige Maade, hvorpaa der er sket en Sammenblanding af rent transitoriske Bestemmelser med de Bestemmelser, der skulde have Bestaaen i hele Fremtiden og grundlovmæssig Hjemmel. Forslaget om et Kirkemøde har jeg,” sagde han, „rigtignok straks forstaaet — og jeg tror at have mærket ogsaa paa Forsamlingen, at en stor Del af den har forstaaet det lige saa — som en aldeles midlertidig Bestemmelse for den første Ordning af Kirkevæsenet,” og det vilde bedst kunne antydes derved, at den Bestemmelse fik sin Plads mellem de midlertidige Bestemmelser, bag efter den egentlige Grundlov. Formanden retter til Ordføreren et Spørgsmaal om, hvad han mener om denne Opfattelse. Ordføreren slutter sig fuldstændig til Professor Hammerichs Udtalelse og siger, at han har ikke tænkt sig, og hele Udvalget har ikke tænkt sig, at den Tale om et Kirkemøde skulde gælde hverken mere eller mindre end den første Ordning af Kirkevæsenet i det hele taget, og at den for saa vidt godt kunde have sin Plads mellem de midlertidige Bestemmelser. Umiddelbart derefter blev der foretaget Afstemning, hvorved Bestemmelsen om et Kirkemøde faldt med 68 Stemmer mod 58. Umiddelbart efter blev der foretaget Afstemning over Grundlovens § 75 — den Gang § 64 — og denne Paragraf blev i Overensstemmelse med den Forklaring, jeg her har gjort gældende, vedtagen med 98 Stemmer mod 12. Efter denne Forklaring tror jeg, at det er rigtigt, naar jeg siger, at man skal tale saa sagte om Grundlovsfædrenes Paabud med Hensyn til en Kirkeforfatning. Thi al Tale om en Kirkeforfatning har ikke Spor af Hjemmel i Grundloven. Tværtimod, den Forhandling, jeg her ganske kort har skitseret, viser efter min Mening bestemt det modsatte.

Dernæst var der et Par Bemærkninger, jeg gerne vilde gøre om selve Lovforslaget. Da det oprindelige Forslag blev forelagt i Folketinget, hilste jeg det med Glæde. Jeg havde Følelsen af, at jeg kunde slutte mig til dette Forslag i alle dets Enkeltheder, og jeg havde tillige en Følelse af, at det var det bedste Forslag til en Menighedsraadslov, der nogen Sinde har været forelagt den danske Rigsdag. Dette Forslag er undergaaet forskellige Forandringer paa dets videre Bane her paa Rigsdagen, men jeg skal ikke med et eneste Ord komme ind paa Enkeltheder i den Henseende. Jeg